

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՋԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ջետազոտության թեման՝ Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը
առարկայի դասավանդման ընթացքում

Ջետազոտող ուսուցիչ՝ Արաքսյա Մանվելյան

դպրոց՝ Արմավիրի մարզի 'Ամասիայի միջնակարգ դպրոց 'ՊՈԱԿ'

Մենթոր ուսուցիչ՝ Ա.Անտոնյան

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Գլուխ 1.....	3-11
Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում	
Գլուխ 2	11-14
Դասավանդման օրինակ	
Եզրակացություն.....	15
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	16

Ներածություն

Արժեքները բավարարում են սուբյեկտի կենսական պահանջմունքները և իմաստավորում են կյանքը: Սուբյեկտի արժեքները միավորվելով կազմում են մի ամբողջական համակարգ: Անձի մասին կարելի է դատել նրան առավել բնորոշ արժեքներով, որոնք գոյացնում են անձի ներաշխարհը: Իսկ ինչ վերաբերում է ազգային արժեքներին, դրանք բախտորոշ նշանակություն ունեն և ձևավորվում են պատմական զարգացման ընթացքում, կազմում ներկա կեցության հիմքը և բնականոն գոյության ու անխափան զարգացման երաշխիքը: Ազգին հատուկ արժեքներն արտացոլվում են նրա ինքնագիտակցությանը տարբեր ձևերում՝ արվեստի, փիլիսոփայության, բարոյականության, կրոնական պատկերացումների բանահյուսության մեջ: Ազգի արժեհամակարգը պետք է յուրացնի յուրաքանչյուր անհատ հանրության մեջ բնականոն գործելու համար:

Թեմայի կարևորությունը: Թեման բավական կարևոր է, քանի որ ճիշտ արժեհամակարգ ձևավորելը շատ կարևոր գործընթաց է: Դաստիարակելն արժանապատիվ, ազնիվ և հայրենասեր սերունդ կունենանք առողջ հասարակություն և պետականության ամուր հիմքեր, բաց թողնեն ճիշտ արժեքների սերմանումը կունենանք վատ հասարակություն: Սա է պատճառը, որ արժեքային համակարգի դասավանդումը շատ կարևոր է:

Աշխատանքի նպատակը: Աշխատանքում նպատակ է դրվել վեր հանել արժեքային համակարգի կարևորությունը և առանձնացնել դասավանդման առավել որոյունավետ մեթոդները: Աշխատանքում ներկայացրել ենք ուսուցչի դերը տվյալ դասավանդման գործընթացում, ներկայացրել ենք դասի պլան արժեքային համակարգի դասավանդման մեթոդիկայով և ներկայացրել ենք դասի ընթացքում օգտագործվող հետաքրքիր հնարները:

Աշխատանքի կառուցվածքը: Աշխատանքը բաղկացած է բովանդակությունից, ներածությունից, հիմնական կյուրթից որը բաղկացած է երկու գլխից, եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից:

Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում

«Արժեհամակարգ» հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնվում է բավական լայն շառավիղով: Առավել ընդունված է այն ընկալումը, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական, մշակութային և էթնիկական արժեքների համախումբն է, որն անհրաժեշտ է անձի ներդաշնակ, բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար: Արժեքների թվարկված համախմբերից որևէ մեկին գերապատվություն տալը կնշանակեր ոչ մանկավարժական մոտեցում խնդրին: Արժեհամակարգը լիակատար է և համեմատաբար ավարտուն բոլոր ներառված համախմբերի ներդաշնակ փոխլրացման պայմաններում: Ահա թե ինչու «արժեհամակարգ» հասկացությունը նաև զուրկ է խիստ որոշակի ստուգությունից: Արժեհամակարգի ձևավորման և նրա հարաբերական կայունության ապահովման համար հանրակրթության բնագավառում կարևոր և անփոխարինելի նշանակություն ունեն բոլոր ուսումնական առարկաները, որոնք թվում, այնուամենայնիվ, արժեքների ձևավորման առումով չափազանց մեծ է հումանիտար ոլորտի ուսումնական առարկաների դերը: Մասնավորապես՝ անգլահատելի է լեզվի և գրականության դերը՝ առանց նույնիսկ էականորեն տարբաժանելու մայրենի և օտար լեզուների նշանակությունը սույն խնդրի առնչությամբ:

Սովորողների անձի արժեքների ձևավորման առումով հանրակրթության մեջ ուրույն նշանակություն ունեն ուսուցանվող օտար լեզուները որով ստեղծված համաշխարհային նշանակության գրական կրթողներն ունեն սերունդ կրթելու և մարդկային հատկանիշներով նրանց դաստիարակելու հսկայա կան ներուժ: Ահա թե ինչու հանրակրթական դպրոցում օտար լեզվի և գրականության դասավանդումը դուրս է գալիս սոսկ օտար լեզու և օտար մշակույթ ուսուցանելու նեղ շրջանակից և վերածվում է սովորողների գեղագիտական, բարոյական, հոգևոր արժեհամակարգը ձևավորելու մի միջոց, որի դերը չպետք է թերագնահատել:

Ուսուցման գործընթացում լուծվում են սովորողների կրթական, դաստիարակչական կամ արժեքային և ընդհանուր զարգացման խնդիրները: Դրա համար յուրաքանչյուր դասի դաստիարակչական խնդիրների լուծումը նախատեսում է ոչ թե մեկուսացված կամ առանձին մոտեցում, այլ գիտելիքների ու կարողությունների, արժեքային որակների, կամքի, բնավորության, զգացմունքների, հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապակցված մոտեցում¹: «Եթե դուք ունակ եք որոշելու երեխայի ունակությունն ու նրա

¹ Բաբանսկի Յու. Կ, Աշակերտների դաստիարակությունը կոմպլեքսային մոտեցում, Երևան 1987թ. էջ 12:

ուժը, դուք պետք է գիտենաք, որ ամենամեծ ուրախությունը՝ դաժվարությունների հաղթահարման, նպատակին հասնելու, գաղտնիքի բացահայտման ուրախությունը հաղթանակի բերկրանքն է ու ինքնութայն դառնալու, տիրելու ու տիրապետելու երջանկությունն է»:

Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ ուսուցիչը որոշակի դաստիարակչական խնդիրներ է լուծում՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի և թեմայի ուսումնասիրման հիմնական խնդիրները, որոնք ներկայացված են առարկայական ծրագրերում: Նա առանձնացնում է ընդհանուր դաստիարակչական խնդիրները, որոնք առանձին աշակերտների մոտ հաճախակի են դրսևորվում: Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով (անհատական, խմբային, էքսկուրսիա, դասղեկական ժամ, արտադասարանական միջոցառումներ և այլն) առավել արդյունավետ է դարձնում աշակերտների արժեհամակարգային դաստիարակչական խնդիրների լուծումը: Օրինակ՝ խմբային աշխատանքի ժամանակ

աշակերտները սովորում են ուշադրությամբ վերաբերվել միմյանց, միասին հաղթահարել դժվարությունները, միասին ձեռք բերել հաջողություններ, լսել հակադիր կարծիքներ, ընդօրինակել միմյանց և այլն²: Հասակակիցների խմբում աշակերտն ավելի ազատ է արտահայտում իր մտքերն ու դատողությունները, գործում է անկաշկանդ, ինչն էլ նպաստում է ուսուցման արդյունավետ կազմակերպմանը: Անհատական աշխատանքում դաստիարակվում է աշակերտների ինտելեկտուալ պատրաստականությունը դժվարությունները հաղթահարելու գործում, ձևավորվում են համառության, ինքնակազմակերպման և ինքնավերահսկման ընդունակություններ: «Հատկապես դեռահասների առանձնահատուկ զգացմունքայնությունը, ինքնասիրությունը, որ հաճախ արտահայտում է նրանց ինքնահաստատման և հասուն երևալու ձգտումը, մանկավարժից պահանջում է անհրաժեշտ նրբանկատություն, հարգանք դեռահասի անձի նկատմամբ»

Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող ենք եզրահանգել, որ արժեքային համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում:

կբնութագրեն հերոսին և

կվերլուծեն նրանց արարքները,

- տեղեկատվական աղբյուրներից կորոնեն-կգտնեն տեղեկություններ նկարում պատկերված

² Մուդրիկ Ա.Վ., Դորոցական անձը և նրա դաստիարակությունը կոլեկտիվում, Երևան 1986, էջ 86:

որևէ հերոսի մասին, կպատրաստեն հաղորդում և կներկայացնեն ընկերներին,

- ձևավորված բարոյական արժեքները կօգտագործեն ինքնադաստիարակման նպատակով,
- կկարողանան գնահատել գործող անձանց վարքագծի դրոշմատվածությունները, գնահատել և

ապրումակցել նրանց,

- կվերլուծեն բնագրի բովանդակությունը՝ արտահայտելով սեփական զգացմունքներն ու

տպավորությունները,

- կմեկնաբանեն և իրենց վերաբերմունքը կարտահայտեն հայրենիքի, պատերազմի և

խաղաղության վերաբերյալ

- կկարողանան կապեր գտնել բնագրի բովանդակության, նկարագարման և սեփական

կենսափորձի միջև:

Կրթության նպատակը անհատին ոչ միայն գիտելիքներով զինելն է, այլև նրա մեջ բարոյական որոշակի հատկանիշներ՝ արժեքներ ձևավորելը: Արժեքային կրթությունը ի սկզբանե կրթության անքակտելի բաղադրիչն է եղել: Ինչպես ամբողջ աշխարհում, Հայաստանում էլ այսօր արժեքային կրթությունը հասարակությանը հուզող խնդիրներից մեկն է: Մեզանում արժեքային կրթության նկատմամբ ավանդաբար ընդունված է հետևյալ մոտեցումը. դպրոցն ու ծնողները փորձում են բարոյական ժառանգությունը փոխանցել նոր սերնդին՝ նրանց մեջ լավ արժեքներ սերմանելով և հաստատելով բարոյական այլևայլ հատկանիշների ճշմարտացիությունը:

Արժեքային կրթության նոր՝ արևմտյան մանկավարժության մեջ մշակված մոտեցման հիմքում մտածական հմտությունների ձևավորման սկզբունքն է: Ըստ սրա՝ աշակերտներին պետք է օգնել իմաստավորելու որոշակի արժեքներ, այսինքն՝ նրանց պետք է խրախուսել սեփական կենսափորձի և զանազան հարցադրումների միջոցով որոշել, թե իրենք ինչպիսի մարդ են ուզում դառնալ, ինչպիսի ավանդույթներ արժե պահպանել: Ուստի շատ կարևոր է առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնել դասագրքերի նյութերին, ինչպես նաև ներկայացված հերոսների վարքագծի վերլուծությանը և դրա միջոցով որոշակի արժեքների

բացահայտմանը: Սակայն վերլուծությունը ենթադրում է առաջին հերթին երեխաների գործուն մասնակցություն, այսինքն՝ աշակերտները պետք է հնարավորություն

ունենան ազատորեն արտահայտելու իրենց կարծիքը, զգացմունքները, որոշակի հարցադրումներ անելու, ընկերների հետ քննարկելու, դատողություններ անելու հերոսների վարքագծի մասին, գնահատելու և իրենց համար բացահայտելու այս կամ այն արժեքը³:

Դասի նպատակը	Երկրորդ դասարան	Երրորդ դասարան	Չորրորդ դասարան
	<p><i>Դաստիարակող նպատակ՝</i> Արժեքային համակարգ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ընթերցասիրություն, հարգանք գրքի նկատմամբ, 2. Գեղեցիկը տեսնելու, ընկալելու և գնահատելու կարողություն: 3. Ինքնուրույն աշխատանքով իր հետաքրքրությունները բավարարելու ձգտում: 4. Ձևավորել սեփական 	<p>Դաստիարակող նպատակ՝ Արժեքային համակարգ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ընթերցասիրություն, հարգանք գրքի նկատմամբ: 2. Գեղեցիկը տեսնելու, ընկալելու և գնահատելու կարողություն: 3. Ինքնուրույն աշխատանքով իր հետաքրքրությունները բավարարելու ձգտում: 4. Ձևավորել սեփական 	<p>Դաստիարակող նպատակ՝ Արժեքային համակարգ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ընթերցասիրություն, հարգանք գրքի նկատմամբ: 2. Գեղեցիկը տեսնելու, ընկալելու և գնահատելու կարողություն: 3. Ինքնուրույն աշխատանքով իր հետաքրքրությունները բավարարելու ձգտում: 4. Ձևավորել սեփական անձի գնահատում, և

³ Պետրոսյան Ա., Հայրենասիրությունը որպես սակավակազմ դպրոցների աշակերտների սոցիալականացման և արժեհամակարգի ձևավորման գործոն, Երևան 2018, էջ 212:

	անձի գնահատում, և վստահություն իր ուժերին: 5.իր ազգային պատկանելությ ան գիտակցում: 6.Հարգանք դիմացինի արժանապատվո ւթյան և ինքնության նկատմամբ:	անձի գնահատում, և վստահություն իր ուժերին: 5.իր ազգային պատկանելությ ան գիտակցում: 6.Հարգանք դիմացինի արժանապատվ ության և ինքնության նկատմամբ:	վստահություն իր ուժերին: 5.իր ազգային պատկանելությ ան գիտակցում: 6.Հարգանք դիմացինի արժանապատվ ության և ինքնության նկատմամբ: 7.Բարին, մարդկայինը տեսնելու, ընկալելու և գնահատելու կարողություն:
--	--	--	--

Արժեքային համակարգի դաստիարակության տեխնոլոգիայի հեղինակն Է Ա. Ի. Շեմշուրինան: Այս տեխնոլոգիան ուղղված է սովորողների բարոյական արժեհամակարգի ձևավորմանը: Հարկ է արձանագրել, որ դասագործընթացում են ակներև դառնում սույն տեխնոլոգիայի կիրառման վերջնարդյունքները, քանզի առարկան ամբողջությամբ՝ իր դաստիարակչական ներուժով հանդերձ սովորողների բարոյական արժեհամակարգի ձևավորման հզոր գործոն է: Այս նկատառումներից ելնելով էլ սահմանվել են բարոյական դաստիարակության տեխնոլոգիայի հայեցակարգային դրույթներն ու արժեքային կողմնորոշիչները: Դրանք են՝

- սովորողների մոտ հայրենասիրության դաստիարակումը,
- սովորողների քաղաքացիական գիտակցության ձևավորումը,
- սովորողների իրավունքների և պարտականությունների համակարգումը,

- սովորողների մոտ բնության և շրջապատող աշխարհի հանդեպ խնայողական և հանդուրժող վերաբերմունքի դաստիարակումը:

Դասագործընթացում դաստիարակչական խնդիրների լուծման տեխնոլոգիաները ներառում են հետևյալ համակարգաձևավորող բաղադրիչները.

- Դասի նպատակադրում, թեմայի մատուցման փոխներգործուն մեթոդների և օժանդակող միջոցների նախագծում,
- Դասատեսակի ընտրություն և նրա կառուցվածքային տարրերի համակարգում,
- Սովորողների միջև համագործակցային բնույթի աշխատանքների կազմակերպում,
- Սովորողների իմացական և ճանաչողական գործունեության խթանում,
- Սովորողների հույզերի կառավարում, զգացմունքների ղեկավարում և վարքի դրսևորման ձևերի վերահսկում:

Արժեքային համակարգի ձևավորման դասագործընթացում դաստիարակչական խնդիրների լուծման տեխնոլոգիաների բովանդակությունը ներառում է՝

1. առաջացած դաստիարակչական իրավիճակի վերլուծությունը, լուծման ուղիների որոնումը,
2. մանկավարժական աջակցությունը,
3. հաջողության դիրքորոշման ստեղծումը:

Արժեքային համակարգի ձևավորման դասագործընթացում առաջացող դաստիարակչական խնդիրների լուծման գործընթացում հակադիր կողմերի միջև առաջացած հոգեկան լարվածության թուլացման նպատակով արդյունավետ է կիրառել դաստիարակչական հետևյալ տեխնոլոգիաները.

- Խմբային,
- Խաղային,
- Հաղորդակցական-վարժանքային,
- Հաջողության դիրքորոշման,
- Ձևավորող դաստիարակչական,
- Մտավոր գործողությունների ձևավորման:

Դասագործընթացում առաջացող դաստիարակչական բնույթի խնդիրների լուծման նպատակով վերոգրյալ բոլոր մեթոդների և տեխնոլոգիաների արդյունավետ կիրառումը դասավանդողից պահանջում է փուլային մոտեցում⁴:

⁴ Եփրիկյան Ա., Մեթոդական ձեռնարկ, Երևան 2019, էջ 25:

Նախ անհրաժեշտություն է առաջանում կատարել ստեղծված իրադրության և առաջացած խնդիրների պատճառների բովանդակային ախտորոշում, ինչի արդյունքում բացահայտվում է խնդրի առաջացման շարժառիթը, վերլուծվում հակամարտող կողմերի նախատրամադրվածությունն ու դիրքորոշումները, հստակեցվում լուծումների հասնելու մեթոդական և տեխնոլոգիական գործիքակազմը, ստեղծվում են դրանց կիրառման համար բարենպաստ մանկավարժական պայմաններ: Երկրորդ, որոշակիացվում է խնդրի լուծման դաստիարակչական նպատակը: Երրորդ, դասավանդողի կողմից դրսևորվում են որոշակի ռեֆլեքսիվ գործողություններ, որոնց համապատասխան, առաջացած խնդրի լուծման նպատակով, նա կարողանում է օգտագործել նաև գործընկերների արդյունավետ նորարարական փորձը: Այնուհետև անցում է կատարվում շտկման և կարգավորման փուլին, որում, ելնելով ստացված արդյունքներից, չափվում է դասավանդողի մասնագիտական գործիմացության մակարդակը, ինչը ենթադրում է դաստիարակչական տարբեր իրադրություններում դասավանդողի և սովորողների միջև արդյունավետ փոխներգործություն: Դասագործընթացում առավել հաճախ այդ իրավիճակները մոդելավորում է դասավանդողը՝ հետապնդելով իրադարձությունների, փաստերի, երևույթների, դեմքերի և դեպքերի ներգործության ներքո դաստիարակող և ձևավորող միջավայր ստեղծելու նպատակ: Հատկանշական է նաև, որ դաստիարակչական բնույթի յուրաքանչյուր խնդիր ծագում է այս կամ այն օբյեկտի շուրջ, որը կարող է իրենից ներկայացնել ինչպես նյութական, այնպես էլ հոգևոր արժեք, ինչպես նաև լինել դասավանդողի կամ սովորողների որևէ ոլորտում դրսևորվող, միմյանց հետ չհամընկնող կամ հակասող հետաքրքրությունների, դիրքորոշումների, կարծիքների, ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների արդյունք⁵:

Դասավանդման մեր փորձից ելնելով կարող ենք ասել, որ պատմության դասագործընթացում առաջացող դաստիարակչական խնդիրները հիմնականում կրում են գործունային, վարքագծային և միջանձնային բնույթ: Դաստիարակչական գործունային խնդիրները որպես կանոն առաջանում են սովորողների կողմից այս կամ այն

⁵ Մասադրյան Լ., Մանկավարժական հետազոտությունների մեթոդաբանություն. ուսումնական ձեռնարկ, Երևան 2011,

առաջադրանքը չկատարելու, հաճախակի բացակայությունների և պատասխանատվության զգացումի բացակայությունից: Դաստիարակչական վարքագծային խնդիրներն առավել հաճախ առաջանում են սովորողների անբավարար վարքի հետևանքով:

Ելնելով մեթոդիստներ Բ. Տ. Լիխաչովի, Էլիոտ Արոնսոնի, Ա. Մ. Տիմոշենկոյի, Ա. Ֆուրնիամի և Տ. Յագդանպանայի՝ այս ոլորտում կատարած հիմնարարար հետազոտություններից, կարող ենք առանձնացնել պատմության դասագործընթացում առաջացող դաստիարակչական խնդիրների լուծման տարբեր փուլերում մեր կողմից ընտրված դաստիարակչական տեխնոլոգիաների թիրախային գործադրման մակարդակները:

Իմ կարծիքով դաստիարակչական տեխնոլոգիաների վերաբերյալ տեղեկատվության Էմպիրիկ ընկալման, յուրացման և վերարտադրման գործընթացով դրսևորվում է դրանց ընտրության և թիրախային կիրառման հարմարվողական– վերարտադրողական մակարդակը: Ուստի, դասավանդողը, ծանոթանալով դաստիարակչական տեխնոլոգիաների տեսական հիմքերին, կարողանում է առանձնացնել ոչ միայն դրանց կիրառման տեխնիկան, այլև ստեղծում է բարենպաստ մանկավարժական պայմաններ, այնուհետև դրսևորվում է դրանց ընտրության և թիրախային կիրառման կառուցողական-վերլուծական մակարդակը: Իսկ ահա ստեղծագործական–նորարարական մակարդակում դասավանդողը տիրապետում է դաստիարակչական տեխնոլոգիաների եռությունը բացահայտելու, դաստիարակչական խնդիրն ախտորոշելու, լուծելու և ստացված արդյունքները ստեղծագործաբար օգտագործելու գործընթացներին:

Գլուխ 2

Արժեքային համակարգի դասավանդման օրինակ

Դասի թեման «Չայկ և Բել»

Դասի ուսուցանող նպատակը.

Իմանան՝ Ովքեր են Չայկը և Բելը, ինչ է արել Չայկը, ինչու է համարվում հայերի նահապետը:

Կարողանան՝ տարբերակել Չայկի և Բելի նպատակները, գտնեն թե ում քայլն էր ազնիվ և արդար:

Արժրորեն՝ Չայկի կատարած քայլը հայ ազգի համար:

Դասի զարգացնող նպատակը.

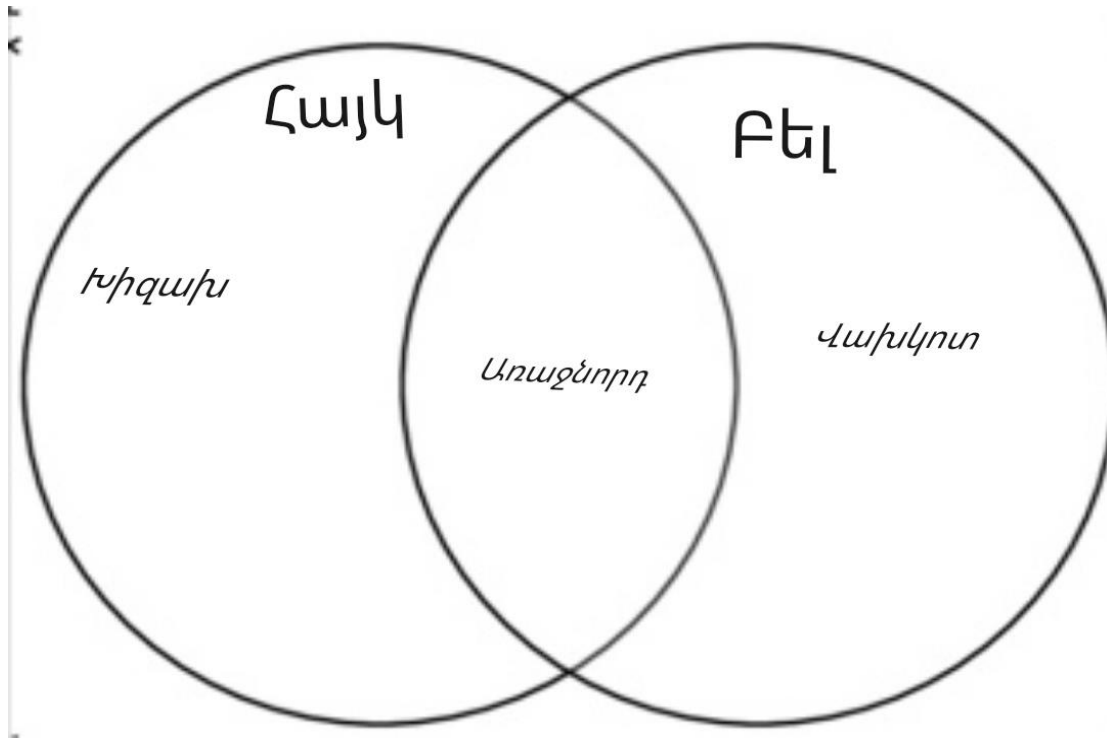
Աշակերտները պետք հասկանան և արժևորեն Չայկ նահապետի քայլը, որով հիմք է դրվել հայկական պետականությանը:

Դասի դաստիարակչական նպատակը.

Այս դասընթացը աշակերտներին փոխանցում է հայրենասիրության արժանիքը, որը անհրաժեշտ է սերմանել մանկուց:

Այս դասի ընթացքում աշակերտնորին կարելի է փոխանցել ազնվության, հայրենասիրության, խիզախության արժեքները: Այս արժեքները շատ կարևոր է մարդու ձևավորման համար, ուստի անհրաժեշտ է այս ամենը երեխաներին սերմանել մանկուց: Չայրենասեր և ազնիվ մարդ ձևավորելով ձևավորում ենք առողջ հասարակություն:

Դասի ընթացքում կարելի է գրատախտակին գծել «Վենի դիագրամ» գծապատկերը և գտնել Չայկի և Բելի նմանությունները և տարբերությունները, արժանիքները և թերությունները:

Դասի վերջում ավելի արդյունավետ կլինի օգտագործել «Կիսատ նախադասություններ» մեթոդը : Այս մեթոդը օգնում է աշակերտներին ամփոփել դասը: Իր ընտրությամբ ուսուցիչը կարող է տալ նախադասություններից մեկը և ամփոփել դասը, կամ աշակերտը ինքը կարող է ընտրել նախադասությունը և պատասխանել⁶:

Կիսատ նախադասություն

- Ես այսօր սովորեցի ...
- Ինձ զարմացրեց ...
- Այսօրվա դասի ամենաօգտակար բանը ...
- Ինձ հետաքրքրեց ...
- Այս դասի ժամանակ ինձ ամենաշատը դուր եկավ ...
- Մի բան, որ չհասկացա ...
- Մի բան, որ կուզեի ավելի իմանալ ...
- Այս դասից հետո ես գգում եմ ...
- Այս դասից ավելի կսովորեի, եթե ...

⁶ Խաչատրյան Ս., Ուսուցման արդյունավետ հնարներ, Երևան 2020, էջ 41:

Այսպիսով արժեքային համակարգի դասավանդումը շատ կարևոր է դասավանդման գործընթացում: Աշակերտներին անհրաժեշտ է հերոսների օրինակով դաստիարակել արժանապատիվ, հայրենասեր և արդար մարդիկ: Դաստիարակելով ազնիվ և հայրենասեր սերունդ արդյունքում կունենանք ամուր հիմքերով ապագա և հոգատար սերունդ, ով հոգ կտանի հայրենիքի մասին:

Եզրակացություն

Այսպիսով առանձնացնենք նաև արժեք-արժանիքները, որոնք աշակերտների համար ոչ միայն կենսականորեն անհրաժեշտ բարիք են, այլ նաև ցանկալի հատկություն: Արժեք-արժանիքների ըմբռնումը կարևոր է <<անհատ-ազգ>> փոխհարաբերությունների կարգավորման առումով: Բոլոր անձնային հատկությունները հանդիսանում են տվյալ անձի արժանիքները, մասնավորապես <<հաստատակամություն>>, <<աշխատասիրություն>>, <<համբերատարություն>> և այլն: Պետք է տարբերակել ազգային արժանիքների հասկացողությունը, որում առանձնանում է ազգային-պետական միաբանության ապահովումը: Միաբանության ապահովման մեջ վճռորոշ դեր են խաղում երեք հիմնական արժեք-արժանիքներ՝ արժանապատվություն, արդարամտություն, աշխատասիրություն:

Արժանապատվությունը սեփական <<ես>>-ի արժեքի գիտակցումն է: Դա անձի վարքի, արարքների, իրավունքների գնահատականն է, անձի ինքնագնահատականը:

Ազգային արժանապատվությունը սեփական ազգի արժանիքների, վաստակի, իրավունքների գիտակցումն է, ինքնահարգանքը՝ որպես ազգի ներկայացուցիչ:

Արդարամտությունը այլոց ճշմարիտ, արդարացի գնահատումն է: Եթե արժանապատվությունը անձի հարգանքն է իր հանդեպ, ապա արդարադատությունը հարգանքն է ուրիշների հանդեպ: Այսպիսով արդարամտությունը ոչ միայն անդրադառնում է մեր սեփական ինքնագնահատականի վրա, այլ նաև ազդում է դրա վրա:

Աշխատասիրությունը աշխատանքի հանդեպ անձի դրական վերաբերմունքն է: Այն բացառիկ կարևորություն ունի և առաջընթացի գլխավոր նախադրյալն է: Վերը նշված արժեք-արժանիքները խիստ փոխկապակցված են և դրանցից յուրաքանչյուրի բացակայությունը հանգեցնում է որևէ էական խնդրի առաջացման:

Այսպիսով պետք է հաշվի առնել, որ մշակույթն ու արժեքը չեն նույնանում, բայց և այնպես մշակույթում ստեղծված լավագույն հատկանիշը արժեքն է: Այն անհատներն ու ազգերը, ոոնք ապրում են արժեքների գերակայությամբ բարձր ոգեղեն հատկանիշներով ապրող ազգեր և անհատներ են, իսկ երբ նվազում են արժեքները վրա է հասնում ոգու սովը: Ոգեղենությունը պեք է հատուկ լինի բոլորին, հատկապես՝ մտավորականությանը, որը համարվում է ազգի ինտելեկտուալ խիղճը:

Օգտագոծված գրականության ցանկ

- Ասատրյան Լ. , Մանկավարժական հետազոտությունների մեթոդաբանություն. ուսումնական ձեռնարկ, Երևան 2011, 179 էջ:
- Բաբանսկի Յու. Կ, Աշակերտների դաստիարակությունը կոմպլեքսային մոտեցում, Երևան 1987թ. :
- Եփրիկյան Ա. , Մեթոդական ձեռնարկ, Երևան 2019:
- Խաչատրյան Ս. , Ուսուցման արդյունավետ հնարներ, Երևան 2020:
- Մուրիկ Ա. Վ. , Դորոցական անձը և նրա դաստիարակությունը կոլեկտիվում, Երևան 1986:
- Պետրոսյան Ա. , Հայրենասիրությունը որպես սակավակազմ դպրոցների աշակերտների սոցիալականացման և արժեհամակարգի ձևավորման գործոն, Երևան 2018: